

СТАНОВИЩЕ

за докторската дисертация на тема :"*Журналистика на участието-концептуална рамка и параметри на неконвенционалната парадигма на дигиталните медии*" на Ваня Валериева Сухарова-Радева за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, СУ"Св.Климент Охридски" ФЖМК, катедра "Печат и книгоиздаване"

Професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Онлайн журналистика)

Научен ръководител: проф. д-р Грета Дерменджиева

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Пешева, преподавател в Унибит.

Основание: член на научно жури, съгласно Заповед № РД38-335/04.07.2019г. и Решение на НС при ФЖМК от 27.06.2019г., протокол №9.

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

Дисертационният труд е едно от първите научни изследвания,което е посветено на *журналистиката на участието* -като нова концептуална рамка на дигиталните медии в съвременното информационно общество. Докторантката Ваня Сухарова разглежда нейната поява и развитие в последното десетилетие, нарастващото ѝ влияние върху новинарския поток, нейното участие в динамиката на социалните и политическите процеси в обществото.

В последното десетилетие, много важни и значими стават проблемите на **дигиталната етика**- кой и какви новини публикува в мрежата, какви са предимствата и опасностите за онези автори на онлайн информация, които скриват своята самоличност, как се създават и разпространяват **фалшивите новини в мрежата** , какъв е **профилът на нейните потребители**, които работят и като **продуценти на онлайн съдържание**, в какви отношения влизат професионалните журналисти, които работят в онлайн сайтове- и представителите на *журналистиката на гражданите*, които всекидневно се конкурират за **главното събитие на деня**, за **първото място** на журналиста и медията, които го съобщават и анализират? И още- как професионалните журналисти филтрират постъпващата информация от потребителите и гражданите, което повишава нейното качество и достоверност?

Всичко това придава голяма актуалност на темата за *журналистиката на участието/ на гражданите*, и всекидневното ѝ присъствие в световния новинарски поток. Докторантката Ваня Сухарова

показва отлично познаване на този актуален проблем в научната литература, тя има сериозни познания за развитието на дигиталните медийни технологии и практики в областта на журналистиката, както и за някои специфики в развитието на *журналистиката на гражданите*- у нас и по света.

Дисертационният труд е написан с висока професионална компетентност, в него са разгледани много научни концепции, цитират се различни източници, анализират се идеи и хипотези на известни медийни изследователи, което показва сериозните професионални познания и задълбоченост на докторантката Ваня Сухарова при създаването на това оригинално научно изследване.

2. Структура и съдържание на дисертацията

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, приложения и библиография. Той е в обем от **217 страници** (включително с библиография и приложения). Той съдържа уводна част, **3 глави**, изводи, заключение, библиография и приложения, в това число **30 фигури и 2 таблици**. Библиографията съдържа **173 български и чуждоезикови източници** (**57** на български език и **116-** на английски език). Като обем, структура, използвани научни методи , направени изводи и обобщения, дисертационният текст напълно отговаря на научните изисквания, които се предявяват към една докторска дисертация. Докторантката Ваня Сухарова представя оригинално и интересно научно изследване, което впечатлява с извършения теоретичен анализ и проведената авторска анкета с **52 професионални журналисти от 27 български медии (традиционни и онлайн)**, която има доказателствена стойност.

Дисертационният труд оптимално съчетава теоретичния анализ и емпиричните изследователски методи. Докторантката прилага интегрална методология за анализ и осмисляне на ролята и основните специфики на *журналистиката на участието- научен анализ и синтез, аргументативен анализ, емпирично изследване във формата на анкета с професионални журналисти, контент анализ на развитието на журналистиката на участието в съвременната журналистическа практика*. Отличното съчетаване на теоретични и социологически методи многократно усилва доказателствената част на дисертационния труд, придава необходимата професионална валидност на научните изводи и обобщения.

Първа глава разглежда *"История на журналистиката на гражданите и мястото им в дигитална среда"* и тя е издържана в исторически и теоретичен план. Докторантката разглежда появата на *журналистиката на участието* през нейните основни разновидности- *гражданска журналистика; про-ам журналистика; хиперлокална*

журналистика; индимедия и др. Тя прави теоретичен преглед и систематизация на различните наименования на журналистиката на участието- публична журналистика; журналистика на гражданите; ние-медии; краудсорсинг; журналистика на тълпата; аматьорско съдържание и др. Като същевременно очертава различията между журналистиката на участието и гражданската журналистика, като нейна разновидност. В тази глава се проследява развитието на социалните мрежи като средство за създаване и разпространяване на новини, трудностите за обезпечаване на достоверност на информацията онлайн, постоянната борба с "фалшивите новини" и др.

Втора глава представя "*Някои инструменти за доказване достоверност и филтрация на съдържанието на журналистиката на гражданите*". Докторантката проследява развитието на съдържанието, генерирано от потребителите, което многократно се увеличава, и то все повече се нуждае от сериозна проверка, преди да бъде официално публикувано. Тя разглежда филтрацията на новини от онлайн потребителите не само като проверка на тяхната достоверност и качество, но и като надежден инструмент за формиране на обществено мнение- чрез избора и селекцията само на проверени новини, които имат нужното качество. Ваня Сухарова предлага и авторска концепция за създаване на **индекс на обработка/филтрация** на съдържанието, генерирано от гражданите, който включва проверка на различни нива: чрез свидетелски показания, чрез източника, чрез отделни институции, чрез мрежи от лични и професионални контакти, чрез публикации в други медии, чрез софтуер и изкуствен интелект и т.н.

Трета глава представя получените резултати от *емпиричното изследване*-проведената от докторантката авторска анкета с помощта на собствена методика. Анкетата е направена с **52 журналисти от 27 български традиционни медии и онлайн сайтове**. Тя съдържа **13 въпроса**, основната част от тях са от т.нар. *затворен вид*. Въпросите се отнасят най-вече до методите и средствата за филтриране на потребителското съдържание в мрежата, което гарантира неговото качество и достоверност. Получените резултати от анкетата показват, че между 20% и 80% е количеството на любителските новини онлайн. А 96% от участниците в анкетата използват информация и снимки от профили в социалните мрежи *Фейсбук, Туитър и Истаграм*.

Авторефератът на дисертацията пълно и точно представя извършеното научно изследване. Той съдържа всички необходими научни реквизити- **резюме** на дисертационния труд, **основни научни цели, хипотези и научни задачи**, използвана методология, получени научни резултати, **ограничения** на изследването и **научни приноси**.

3. Научни приноси

Дисертацията е оригинално научно изследване, което съдържа няколко основни научни приноси:

Първият принос на дисертацията е сериозният теоретичен анализ на проблема за необходимостта от филтрация на потребителското съдържание, при неговото преминаване от полето на *журналистиката на гражданите*- към полето на традиционните и онлайн медиите. С помощта на разнообразни теоретични и изследователски аргументи, докторантката Ваня Сухарова доказва, че *журналистиката на участието* вече има много голямо влияние върху медиите. Журналистите все повече използват в новините материали от граждани, получени чрез социалните мрежи. 90% от участниците в проведената анкета заявяват, че в процеса на създаване на новинарско съдържание, те използват активно потребителското съдържание, което социалните мрежи предлагат. Поставянето на сериозен научен фокус върху *журналистиката на участието*, нейният теоретичен анализ и осмисляне от гледище на традиционните и онлайн практики, е ценен научен принос.

Вторият принос на дисертацията е предлагането на авторска методика за изработване на "*индекс на филтрация*", с помощта на който по-лесно могат да се разграничават истинските от "фалшивите новини", което ще гарантира по-висока "хигена" на медийната среда. Докторантката предлага свое виждане за съществуващата зависимост между равнището на филтрация на потребителското съдържание и набора от инструменти, които се използват при неговата обработка. Такава теоретична концепция се предлага за първи път у нас, което я прави много ценна и полезна за всички журналисти, които боравят с информация, получена от граждани. Ваня Сухарова систематизира и ранжира тези инструменти в няколко "*степени на филтрация*", които са обединени в **4 основни групи инструменти**, в зависимост от вида и степента на филтрация, която те осигуряват: **отсъстваща филтрация; ниска филтрация; средна филтрация и висока филтрация**. Извършеният научен анализ има висока практическа полезност за всички журналисти от традиционните и онлайн медиите, които всекидневно работят с потребителско съдържание в мрежата, и трябва да гарантират неговата достоверност и качество. Ето защо създаденият "*индекс за филтрация*" е ценен научен принос.

Третият принос на дисертацията е проведената анкета на докторантката с **52 респонденти**- журналисти от **27 традиционни и онлайн медии**, по нейна собствена методика. **96%** от респондентите потвърждават, че активно използват информация от социалните мрежи Фейсбук, Туитър и Истаграм. **15%** от тях използват **един инструмент за проверка** на достоверността на информацията от граждани, но **35%** от тях

идентифицират достоверността на информацията най-малко чрез **3 инструмента**. Нито един респондент не посочва, че въобще не проверява информацията, която постъпва от социалните мрежи. **31%** от респондентите работят в медия, в която има секция за гражданско съдържание. Около 1/3 от респондентите отбелязват почти всички начини за проверка на достоверност, които са посочени в анкетата, което е доказателство за отсъствие на пълно доверие към неофициални източници, каквато е *журналистиката на гражданите*. Докторантката, въз основа на тази анкета, прави някои ценни изводи и обобщения, които имат теоретичен и практически принос за анализа и осмислянето на участието на *журналистиката на гражданите* в работата на традиционните и онлайн медиите у нас.

4. Публикации по темата на дисертацията.

Докторантката Ваня Сухарова е представила **5 научни публикации** в авторитетни научни списания- наши и чужди. И още-**4 научни доклада**, изнесени на български научни форуми и международни конференции, които изцяло отговарят на необходимите законови изисквания.

5. Препоръки и въпроси към докторанта

Дисертацията е професионално аргументирано и интересно научно изследване, което ще бъде полезно за медийни изследователи, журналисти от сферата на науката и медийните технологии, специалисти по връзки с обществеността, експерти по научни иновации, просветени читатели. Ето защо препоръчвам това интересно научно изследване, което има научен принос, да бъде публикувано, след известна редакция.

Имам следните въпроси към докторантката Ваня Сухарова:

1. Как ще се развива *журналистиката на гражданите* в следващото десетилетие-в контекста на бързото развитие на изкуствения интелект и рожурналистиката? В близко бъдеще, кой ще е основният носител на *гражданското участие* в журналистиката- *човекът-журналист* или *"роботът- журналист"*?

2. Трябва ли информацията, предлагана чрез алгоритъм, да се подлага на проверка за достоверност? Доколкото в компютърно генерираната информация също има грешки/ бъгове в системата?

6. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално и ценно научно изследване, което респектира с постигнатите изследователски резултати.

Проведеното научно изследване на участието и влиянието на *журналистиката на гражданите* в дейността на традиционните и онлайн медиите, чрез теоретични и социологически инструменти, придава нужната професионална аргументация и валидност на направените научни изводи и обобщения.

Докторантката Ваня Сухарева показва задълбочени познания в областта на *журналистиката на гражданите*, нейните социални и комуникационни аспекти. Дисертационният труд впечатлява с направения теоретичен анализ на *журналистиката на гражданите*, както и с получените емпирични резултати от проведената анкета с **52 журналисти** от **27 български медии**, които му придават сериозна научна аргументация.

Всичко това ми дава нужните основания **напълно убедено** да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Ваня Валериева Сухарова-Радева за нейната дисертация на тема: "*Журналистика на участието-концептуална рамка и параметри на неконвенционалната парадигма на дигиталните медии*", професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика–Онлайн журналистика) .

София, 15 август 2019г.

Подпис:
проф. д-р Маргарита Пешева